

Pekka Salomaa

POTKULAUDALTA ROLLAATTORIIN

The Washington Opera

PLACIDO DOMINGO

Artistic Director

PATRICIA L. MOSSEL

Executive Director

1996-97
SEASON

the
Domingo
Era
begins

Richard Strauss

Elektra

Elektra Eva Merton

Chrysothemis Karen Huffstodt

Klytemnestra Richard Engert

Orest Richard Paul Fink

Aegleth James King

Overseer Margaret M.

Serving Maid I El

Serving Maid II

Serving Maid

Serving Maid

Serving Maid

Confidante

Trainbearer

Young Ser

Old Ser

Tutor O

Condu

Direct

Scen

Light

Wip

Ch

POTKULAUDALTA ROLLAATTORIIN

POTKULAUDALTA ROLLAATTORIIN

© 2019 Salomaa, Pekka

Kuvat: Pekka Salomaan perhealbumeista

Taitto: Osmo Leivo

Kustantaja: BoD – Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Painopaikka: BoD – Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-0888-0

Alkusanat

Talvisota syttyy	9
Talvisodan joulu	11
Siirtoväki saapuu	15
Talpian järvi	17
Metsästystä ja kalastusta	19
Huono matikkapää mutta hyvä piirtäjä	24
Desantit ja Forssan pommitus	28
Kuminaa Tali-Ihantalasta	30
Hiihtokilpailut	33
Taiteilijaopettaja	36
Äidin kadehdittavan hyvä laulunääni	38
Oskari Ritämäki	40
Irja Liinaharja	43
Sota päättyy	46
Asekätkö	48
Desanttihälytys	51
Tupakkajupakka	54
Viimeinen sotakevät	57
Vihdoinkin oppikouluun	60
Munkkiniemen koulu	64
Takaisin Tammelaan	67
Forssan yhteiskoulussa	69
Sibelius-Akatemiassa	73
Oopperaopiskelua	79
Harri Nikkonen	81

Kesät laivalla	85
Tanssimuusikkona	88
Sotaväessä	91
Tykkimies Seppo Heikinheimo	94
Oopperadebyytti	97
Saksaan	100
Berliinin musiikkikorkeakoulu	102
Deutsche Oper	106
Bremerhavenin teatteri	109
Paluu kotimaahan	112
Oopperakoulutuksen professori	114
Oopperakoulutus Sibelius-Akatemiassa	116
Opera camera ja Bayreuth	119
Ulkomainen vierailutoiminta	122
Eläkkeelle	124
Kirkko ja eläinsuojelu	127

Taustaa kirjani tekstiin

Olin molempien sotiemme aikana potkulautaikäinen, mutta lukutaitoinen koulupoika ja seurasin silloin innokkaasti sotatapahtumista kertovia uutisia lehdistä ja radiosta. Nyt niistä kerrotaan tiedotusvälineissä ikäänkuin lähihistorian kertauksena ja usein hyvinkin yksityiskohtaisesti. Nykyään on siis mahdollista saada tietää, miltä asiat silloin todellisuudessa näyttivät. Ehkä tämä selittää minun ja ikäisteni kiinnostuksen tuon ajan tapahtumiin, joista kotirintamalla saimme kuvan vain silloisista tiedotusvälineistä tilanteen mukaan väritettynä.

Vaiherikas nuoruusikä päättyi kiintoisaan kauteen dramaattisena ajankohtana kahtia jakautuvassa Berliinissä. Sain vuosia myöhemmin nähdä senkin historiallisen aamun, kun kaupunkia jakaneet muurit jälleen avautuivat ja itäpuolen ihmiset rynnistivät länsipuolen kaduille. Olin sinä aamuna vuosien jälkeen Berliinissä kuuntelemassa poikaani Petteriä, kun hän lauloi Berliinin Philharmonikkojen solistina. Edellisellä kerralla olin työnnellyt häntä lastenvaunuissa tämän kaupungin kaduilla.

Itäeurooppalaisesta elämäntyylistä ja elämästä jaetussa Euroopassa sain myöhemmin Suomeen jo palattuani erinomaisten kuvien toimiessani seitsemänä elokuuna Bayreuthin nuorisofestivaalin oopperakurssien johtajana. Niille kursseille saapuivat oppilasryhmät politrukkiensa saattamina itäblokin eri maista. Noiden vuosien aikana oli kommunistisista maista saapuneiden oppilaiden keskuudessa aistittavissa jo silloin selvä

vapauden kaipuun henki. Kaikille niille laulunopiskelijoille oli yhteistä se, että saksankielistä lauluohjelmistoa ei saanut opiskella. Samantapainen laulukirjallisuuden opiskelua koskeva kiello oli ollut käytössä jo Natsisaksassa. Se oli vain koskenut juutalaisten runoilijoiden teksteihin kirjoitettuja lauluja.

Toimittuani muutamia vuosia Sibelius-Akatemian yksilaulun lehtorina tapahtui musiikkikorkeakoulumme historiassa suuri muutos. Laitos muuttui yksityisestä korkeakoulusta valtion korkeakouluksi. Tämä radikaali muutos sattui ajankohtaan, jolloin ryhdyin hoitamaan laitoksen oopperakoulutuksen professorin virkaa. Tuona aikana tapahtui koulutuksemme kohdalla melko suuri kehitys. Monet nykyisin nimekkäät laulutaiteilijamme olivat silloin oppilainamme Sibelius-Akatemiassa. Se oli vaiherikasta ja toimeliasta aikaa. Teimme monia vierailumatkoja eri puolille maailmaa ja kotimaassa. Tiivis pohjoismainen yhteistyö alkoi myös silloin. Esitimme vierailuproduktioita Amerikassa, Venäjällä, eri puolilla Eurooppaa ja kaikissa pohjoismaissa sekä eräissä kotimaan kaupungeissa. Pyrimme antamaan opiskelijoillemme normaaliin oopperatyöhön valmiutta antavaa käytännön kokemusta. Siihen tarjoutui poikkeuksellinen mahdollisuus pienessä opetusteatterissamme Kulmakamarissa.

Tässä yhteydessä haluan lausua suurkiitokseni naapurileni Osmo Leivolle, joka on avustanut ja innostanut minua tämän kirjan toteuttamisessa, kuvamateriaalin kokoamisessa ja taitossa sekä vaimolleni Mirjalle, joka tässäkin projektissa on minua tukenut.

Pekka Salomaa

Talvisota syttyy

Oli synkeä syksy 1939. Konstaapeli Hirvihuhta ajoi polku-pyörällä Riihivalkaman koulun pimeään pihaan, laittoi pyöränsä ovemme pieleen tikapuita vasten ja astui asuntoomme jokin paperi kädessään. Se oli kutsuntailmoitus isälleni ja kuten kohta selvisi: se oli käsky lähteä sotaan.

Se oli minulle melkein ensimmäinen muistikuva talvisodan alkamisesta. Hieman ennen tätä oli jo sattunut eräs tapahtuma, joka on jäänyt kirkkaana mieleeni.

Ikkunoihin oli jo aiemmin samana syksynä jouduttu ripustamaan pahviset pimennysverhot ilmeisesti sodan ja siitä johduvan ilmavaaran takia. Vettä haettiin siihen aikaan pihalla olevasta kaivosta, joka näkyi keittiön ikkunasta.

Eräänä iltana vanhempani olivat käymässä Forssassa ja olin apulaisemme kanssa yksin kotona. Ilta oli pimeä, pimennysverhot olivat alhaalla ja minä kurkin verhojen raosta kaivolle apulaisemme perään. Pöydälle oli nostettu pyöreäpohjainen kattolamppu katosta riippuvasta telineestä. Lampussa oli tietenkin helposti syttyvää öljyä. Pöydällä seisoivat tuo lamppu, jonka verhon reuna siihen osuessaan pudotti lattialle. Tästä syttyi ankara roihu. Koulun käsityöpajassa toisessa päässä rakennusta sinä iltana työskennellyt Markkulan Jalmari onnistui tukahduttamaan jo syttyneen ja hyvää vauhtia leviämässä olleen tulen. Käsityöpajan seinällä oli riippunut vanha sokertopon näköinen vaahtosammuttaja, jolla hän onnistui sammuttamaan tulen. Ikkunat siinä ehtivät ritistä palasiksi ja seinäta-

Suomalainen
sotilas
vartiossa,
maalauk-
s P. Salomaa.

petit palaa rumannäköisiksi. Kauhistunut kotiapulaisemme, joka näki tulen ikkunasta, onnistui sentään pelastamaan minut takahuoneen ja ulkoeteiseen yhteydessä olleen vaatekomeron kautta. Suurempia vahinkoja ei ehtinyt tulla, eihän koko talo sentään syttynyt tuleen. Äitini ja isäni tulivat illalla Forssasta kotiin ja seinän takana asustanut Irja-täti (opettajatar Irja Liinaharja) oli siihen mennessä hakenut minut ja kotiapulaisemme seinän taakse omalle puolelleen. Muistan Irja-tädin, jonka luona olin ja jonka luo vanhempanikin ensin menivät, kertoneen rauhallisesti vanhemmilleni, että siellä toisella puolella on lamppu hieman savuttanut. Niinpä isäni meni asuntoamme vilkaisemaan. Hänen tullessaan sieltä takaisin kuulin hänen toteavan vain, että lamppu onkin savuttanut tavallista enemmän.

Tällaiset tapahtumat jäivät siitä syksystä mieleeni. Sen jälkeen tapahtuikin sitten harva se päivä mieleenjääneitä asioita.

**Kuvassa minä ja vaimoni
Mirja, joka toimi vuosia
konserttitoimisto
Festiumin toimitus-
johtajana.**

Tämä kirja sisältää kertomuksia ja kuvia elämäni varrelta talvisodan alkamisesta lähtien päättyen eläkeläisvuosiini.

Sotavuosina ollessani pikkupoika elin Tammelan pitäjän eteläisissä kylissä elämäni hauskinda ja mieleenpainuvinta aikaa. Opiskeluvuosiini Helsingissä sisältyi myös paljon muistelemisen arvoisia asioita. Saksan vuosieni aikana tapahtui maailman historiassa merkittäviä asioita, jotka vaikuttivat omaan ja koko perheeni elämään.

Kiinnitykseni Länsi-Berliinin oopperaan aloitti taiteilijakarriäärini, johon sisältyi melko laajan oopperaohjelmiston esittäminen. Tämä aktiivinen ooppera-laulajakausi loi edellytykset pedagogiselle toiminnalleni oopperan parissa. Toimintani kirkkomuusikkona tuki myös omalta osaltaan oopperakouluttajan työtäni.

Tehtäväni oopperakoulutuksen professorina Sibelius-Akatemiassa lähes kaksikymmentä vuotta muodostui tärkeimmäksi kaudeksi elämässäni. Sibelius-Akatemia on elämässäni merkinnyt paljon. Ensiksi suoritin kirkkomuusikon ja koulumuusikon opinnot ja oopperalaulajan alkuopinnot. Niiden jälkeen seurasivat laulunopettajan tehtävät ja lopuksi pisin jakso laitoksen professorina. Sibelius-Akatemiassa opiskelivat ja valmistuivat toimiinsa myös molemmat lapseni. Nyt kun poikani on siellä laulun professorina, saan hänen kauttaan seurata entisen työpaikkani tapahtumia.

